

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och
domstolsfrågor
103 33 Stockholm

Betänkandet (SOU 2017:85) Rekrytering av framtidens domare

(Ju2017/08641/DOM)

Sammanfattning

Tingsrätten anser inte att det finns tillräckliga skäl att göra avsteg från den fullständiga öppenhet som idag präglar ansökningsförfarandet vid tillsättning av domare. I övrigt kan tingsrätten ställa sig bakom förslagen i betänkandet, även om strävandena efter ett mer aktivt rekryteringsförfarande inger vissa betänkligheter. Den föreslagna utökningen av den särskilda domarutbildningen och förslagen som syftar till att erbjuda unga jurister på domarbanan bättre möjligheter till långsiktig planering är värdefulla och bör rimligtvis underlätta rekryteringen av domare i framtiden. Däremot bedöms övriga förslag i betänkandet ha liten påverkan när det gäller att förmå fler att söka domartjänster. De enligt tingsrättens mening mest angelägna åtgärderna för att stärka domstolarnas konkurrenskraft på arbetsmarknaden, nämligen högre lön, större möjligheter till specialisering samt fler karriärvägar, ges litet eller inget utrymme i betänkandet. Tingsrätten hade gärna sett ett bredare anslag i arbetet med att identifiera åtgärder som kan förväntas bidra till att vända den negativa utvecklingen. Den enkätundersökning som har genomförts inom ramen för utredningen har också öppnat för ett sådant bredare anslag.

Inledning

Tingsrätten välkomnar rent allmänt strävandena i betänkandet. Det är angeläget att skapa så goda förutsättningar som möjligt för rekrytering av domare i framtiden. Det gäller båda domstolsslagen, samtliga instanser och alla delar av landet. Som framgår nedan kan tingsrätten ställa sig bakom förslagen i betänkandet, med undantag för det om införande av sekretess i ansökningsförfarandet. Tingsrätten hade dock välkomnat ett bredare anslag i arbetet med att identifiera de närmare orsakerna till rekryteringsproblemen och de mest effektiva åtgärderna för att vända den negativa utvecklingen. Utgångspunkten för

YTTRANDE

DATUM
2018-03-05DIARIENR
Dnr TAD 2017/16;11

arbetet med att komma till rätta med rekryteringssvårigheterna måste, enligt tingsrättens mening, vara att domstolarna inte tillräckligt väl hävdar sig i konkurrensen med andra arbetsgivare. För att säkra rekryteringen av domare i framtiden bör domstolarna därför genom olika åtgärder stärka sin förmåga att konkurrera om de skickligaste juristerna. De åtgärder som enligt tingsrättens mening har störst betydelse för att öka domstolarnas konkurrenskraft ges emellertid litet eller inget utrymme i betänkandet. De åtgärder som tingsrätten bedömer vara mest effektiva är följande.

Höjda domarlöner

Om, som framhålls i betänkandet, målsättningen är att endast mycket skickliga och för yrket lämpade jurister ska komma i fråga som domare, bör självfallet lönen avpassas i enlighet med detta. Lönefrågan bör, i likhet med vad som gäller på andra håll i samhället, vara en självklar del av diskussionen kring hur den negativa utvecklingen ska kunna vändas. Att lönefrågan är viktig framgår av den enkätundersökning som har genomförts inom ramen för utredningen liksom av motsvarande tidigare undersökningar. Lönefrågans betydelse förstärks av den hårda arbetsbelastningen på många domstolar och av att många domare upplever att möjligheten att själv planera sitt arbete har blivit alltmer kringskuren.

Större möjligheter till specialisering

Många av de skickligaste juristerna som idag arbetar utanför domstolarna är specialiserade på ena eller andra sättet. Detta gäller såväl privat som offentlig sektor. Att som erfaren åklagare börja döma i tvistemål kanske inte lockar. Omvänt kan brottmålen avhålla den som tidigare under lång tid arbetat som tvistemålsadvokat från att söka. Den möjlighet till specialisering som idag finns på sina håll inom domstolarna är värdefull men torde många gånger vara otillräcklig när det gäller att förmå dessa personer att ta steget och söka en domartjänst.

Fler karriärvägar

För att kunna locka de skickligaste och för yrket bäst lämpade juristerna till domaryrket bör det även erbjudas möjlighet att axla större ansvar. Att det finns goda karriärvägar är därför viktigt inte bara när det gäller att förmå fler kvalificerade jurister att söka domartjänster utan också för att domstolarna ska ges de bästa förutsättningarna för att kunna behålla sina domare.

När det gäller de olika förslagen i betänkandet har tingsrätten följande synpunkter. Synpunkterna följer betänkandets disposition.

YTTRANDEDATUM
2018-03-05DIARIENR
Dnr TAD 2017/16;11**Adjungerat råd – domarmeritering för kvalificerade och erfarna jurister**

Förslaget är välkommet, men torde ha en förhållandevis begränsad betydelse när det gäller att öka domstolarnas förmåga att locka kvalificerade sökanden. Den möjlighet till extern adjunktion i överrätt som finns idag har haft ett förhållandevis begränsat genomslag, och antalet sökanden torde inte påverkas nämnvärt av den nu föreslagna utbyggnaden. Tingsrätten ser positivt på att tjänstgöringen ska ske även i underrätt. Mot förslaget att tjänstgöringen ska inriktas på rättsområden och måltyper som det adjungerade rådet har begränsad tidigare erfarenhet av kan invändas att det inte underlättar specialisering. Det kan därmed avhålla erfarna och kvalificerade jurister, som inte lockas av tanken på att arbeta med alla slags mål och ärenden, från att ta steget och söka en domartjänst. Att det är värdefullt för varje domare att ha breda erfarenheter av dömande verksamhet är en annan sak.

En utökning av den särskilda domarutbildningen

Tingsrätten ställer sig fullt ut bakom förslagen. För att kunna behålla de unga juristerna är det viktigt att de ges möjlighet att etablera sig på orten och påverka planeringen av sin framtid. Detta torde ha betydelse främst för domstolar utanför storstadsområdena.

Tydligare reglering av domarmakten

Förslaget är välgrundat, men torde inte påverka möjligheterna för domstolarna att rekrytera domare.

Ett mer aktivt rekryteringsförfarande

Det talas i betänkandet om att rekryteringsarbetet ska bli mer aktivt. Vari det mer aktiva inslaget ska bestå är dock inte helt klart. Om tanken är att även Domarnämnden ska kontakta, uppmuntra eller kanske till och med uppmana personer att söka domartjänster kan det nog bidra till fler sökanden. En sådan ordning vore dock inte oproblematiske. Frågor om opartiskhet kan tänkas uppkomma. Tagga kontakter kan uppfattas som att bedömningen redan är gjord vad gäller kvalifikationskraven och en situation där en av två sökanden har kontaktats som att rangordningen är avgjord på förhand. När det gäller tillsättningen av domare är det särskilt viktigt att rekryteringsprocessen är enhetlig, väldokumenterad och transparent. Fördelarna med ett mer aktivt rekryteringsarbete får vägas mot nackdelarna.

Vidare synes förslagen i denna del delvis handla mer om att sörja för att rätt kandidat utses än att förmå fler att söka domartjänsterna, vilket i och för sig kan vara nog så viktigt. Det är svårt att invända mot synsättet att domartjänster ska tillsättas utifrån ett så fylligt och nyanserat underlag som möjligt. Om problemet är att domartjänster tillsatts på bristfälligt underlag är det givetvis allvarligt. Att

YTTRANDE

DATUM
2018-03-05DIARIENR
Dnr TAD 2017/16;11

det kan finnas olika uppfattningar om vem som är rätt person för en viss tjänst är däremot inget ovanligt.

En bestämmelse om sekretess i det inledande skedet av ansökningsförfarandet

Frågan om sekretess ägnas stor uppmärksamhet i betänkandet. Tingsrätten delar uppfattningen att sekretess i det inledande skedet av ansökningsförfarandet kan ha viss betydelse för antalet sökande till domartjänsterna. Betydelsen torde vara störst när det gäller sökanden som idag arbetar utanför domstolarna. Skälen mot sekretess väger dock tungt i varje led i ansökningsförfarandet. Enligt tingsrättens mening finns inte tillräckliga skäl att överge den fullständiga öppenhet som idag präglar domarrekruteringen. Den enkätundersökning som gjorts inom ramen för utredningen visar också att öppenheten inte utgör något större problem när det gäller möjligheten att rekrytera domare.

Långsiktiga och stabila förutsättningar för rekrytering av ordinarie domare

Tingsrätten håller med om att det är viktigt med långsiktiga och stabila förutsättningar för rekrytering av domare. Huruvida en regionalisering av budgetansvaret i nu aktuella avseenden skulle innebära en effektivisering undandrar sig dock tingsrättens bedömning. Varje effektivisering vore dock värdefull, inte minst med tanke på det kärva ekonomiska läge som många domstolar idag upplever.

I handläggningen av detta ärende har deltagit lagmannen Lena Wahlgren, rådmännen Magnus Wiklund, föredragande, Anita Enocksson, Solveig Östbye Laitinen, Stellan Gylestam och Johan Ahlberg samt tingsfiskalerna Sofie Derke och Sofia Lundberg

Lena Wahlgren

Magnus Wiklund